Provincie Noord-Brabant

1665-02

Glastuinbouw West-Brabant

Startdocument locatiestudie (plan-MER)

Auteur

G.C.J. Beentjes

F.B.A. van Lamoen

E.F.M. Vos

Datum

22 september 2005

- CONCEPT -

Inhoud

1.	**Inleiding**	**2**
2.	**Nut en noodzaak nieuwe glastuinbouw**	**3**
3.	**Mogelijke lokaties**	**11**
3.2.1.	Spiepolder	12
3.2.2.	Brabants Westland	13
3.2.3.	Prinslandse Polder	13
3.2.4.	Fijnaart/Heijningen	13
4.	**Huidige situatie en autonome ontwikkeling**	**13**
5.	**Beoordeling ruimtevraag**	**14**
6.	**Beoordeling Vogel- en Habitatrichtlijn**	**14**
7.	**Beoordeling Besluit Luchtkwaliteit**	**14**
8.	**Globale (milieu)effecten**	**15**
9.	**Kansen voor duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit**	**16**
10.	**Handreiking voor verdere planvorming**	**16**
11.	**Evaluatie**	**16**

1. Inleiding

1.1. Aanleiding en doel

Aanleiding voor de studie is de bestuurlijke wens - op zowel provinciaal als landelijk niveau - meer mogelijkheden te scheppen voor glastuinbouw in Brabant. Belangrijke randvoorwaarden zijn het streven naar duurzaamheid (balans tussen economie, ecologie en sociaal/culturele aspecten) en ruimtelijke kwaliteit.

In het Streekplan Brabant in Balans (2002) zijn daartoe een aantal vestigingsgebieden glastuinbouw aangewezen. Inmiddels is er sprake van gewijzigde (beleids)inzichten die ertoe hebben geleid dat één van de beoogde projectvestigingslocaties (locatie Moerdijkse Hoek) geen doorgang meer zal vinden. Voorgaande projectvestigingslocatie is in de Nota Ruimte tevens benoemd als landbouwontwikkelingsgebied ten behoeve van (een deel) van de opvangbehoefte uit het Westland.

In het kader van het bestuurlijk overleg d.d. 29 maart 2004 over de Nota Ruimte is afgesproken dat de provincie de ruimte krijgt om een locatie te zoeken welke een geschikt en haalbaar alternatief is voor het aangewezen landbouwontwikkelingsgebied glastuinbouw Moerdijkse Hoek.
Daarnaast is er, gelet op de dynamiek (m.n. schaalvergroting) in de Brabantse glastuinbouw, behoefte aan de ontwikkeling van een alternatieve projectvestigingslocatie voor de opvang van de Brabantse behoefte.

Om de ontwikkeling van een nieuwe projectvestigingslocatie glastuinbouw mogelijk te maken is het noodzaak het Streekplan 2002 te herzien.
In dit kader past een integrale afweging van kansrijke locaties in een vroeg stadium van planvorming in de vorm van een locatiestudie (plan-MER).

Doel van de studie is het aandragen van beslisinformatie. De studie moet voldoende informatie leveren om een partiële herziening van het streekplan (in de vorm van een concrete beleidsbeslissing) mogelijk te maken. Hiermee is tevens een kader gesteld aan de reikwijdte en diepgang van de studie.

1.2. Reikwijdte van de studie

De studie beperkt zich tot een aantal kansrijke alternatieven in West-Brabant. In West-Brabant is ca. 2/3 van het Brabantse glasareaal gevestigd. In de Beleidsnota Glastuinbouw (1999) is er voor gekozen om één projectlocatie in

ZO-Brabant (Deurne) en één in West-Brabant te ontwikkelen. (zie hoofdstuk 2). Uitgangspunt is dat omwille van synergie en minimalisering van milieudruk de totale behoefte glas op één grootschalige locatie gebundeld kan worden.

De locaties worden in kwantitatieve zin vergeleken op het gebied van absolute beperkingen (beschikbare ruimte en passende beoordeling VHR en lucht). Op basis van deze vergelijking kunnen locaties ongeschikt blijken voor ontwikkeling van glastuinbouw.

De overblijvende potentieel geschikte locaties worden in kwalitatieve zin vergeleken ten aanzien van (milieu)gevolgen en kansen voor duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit. Deze vergelijking levert de beslisinformatie voor locatiekeuze.

Voor kansrijke alternatieven wordt aangegeven hoe in volgende fasen van planvorming de milieudruk kan worden geminimaliseerd en de duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit kan worden vergroot.

1.3. Meerwaarde milieubeoordeling

Een strategische milieubeoordeling heeft grote meerwaarde als het proces gelijk start met de planvorming. Op deze wijze kan het SMB-proces bijdragen aan de uitwerking en keuze van alternatieven. De mogelijkheid voor aanpassingen - en daarmee de omvang van de te behalen milieuwinst - is in een vroege fase van planvorming relatief groot. Gerichte inbreng van milieu-informatie is in dit stadium daarom zeer effectief en draagt sterk bij aan de duurzaamheid van projecten.

Vanwege het grote afbreukrisico is het in het bijzonder relevant om alternatieven te ontwikkelen die geen significante effecten hebben op Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en die geen knelpunten veroorzaken ten aanzien van het besluit luchtkwaliteit.

2. Nut en noodzaak nieuwe glastuinbouw

2.1. Algemeen

Het ruimtelijk beleid voor glastuinbouw in Noord-Brabant alsmede de behoefte aan een projectlocatie in West-Brabant is gebaseerd op de volgende nota's en beleidsbeslissingen;

1) Beleidsnota Glastuinbouw Provincie Noord-Brabant (augustus 1999)
In de Beleidsnota Glastuinbouw is ervoor gekozen de glastuinbouwsector in Noord-Brabant ruimte te bieden voor groei van 1.000 ha in 1999 naar 1500 ha in 2010. Daarnaast zal gestreefd moeten worden naar concentratie van het areaal in aangewezen gebieden. In 2010 zal circa 75 % van het areaal in deze gebieden gevestigd moeten zijn. In de nota is aangegeven dat in West-Brabant één of wellicht twee projectvestigingen ontwikkeld zouden kunnen worden. Enerzijds voor opvang van Brabantse tuinders die elders moeten wijken of op basis van hun bedrijfsstrategie (schaalgrootte, clustervoordelen) kiezen voor een projectlocatie, anderzijds voor enige opvang van tuinders uit het Westland. Deze opvang zal in relatie tot de toename van het areaal van Brabantse tuinders beperkt kunnen zijn. Tot 2010 wordt rekening gehouden met een vraag van 100-150 ha voor Westlandse tuinders. Als mogelijke projectlocaties in West-Brabant worden genoemd Moerdijkse Hoek en Steenbergen.

2) Locatie MER projectvestiging West-Brabant.
In de Beleidsnota Glastuinbouw is aangegeven dat de provincie een nader onderzoek zou starten naar een mogelijke locatie voor een projectvestiging glastuinbouw in West-Brabant. Met het oog op een eventuele Partiele Herziening van het Streekplan 1992 is najaar 1999 een procedure gestart om te komen tot een locatie- en inrichtings-MER. In dit onderzoek werd aanvankelijk uitgegaan van drie alternatieve locaties, te weten : locatie Moerdijkse Hoek, Grote Spiepolder (gem. Moerdijk) en de afronding van de locatie Steenbergen.

3) GS-standpunt 1999
In het kader van de MER besluiten GS op 19 september 1999 te voorzien in 200 ha projectmatige nieuwvestiging van glastuinbouw in West-Brabant. Globaal 150 ha zal gevonden moeten worden in Moerdijkse Hoek en 50 ha in afronding van de glastuinbouwvestiging Steenbergen.
GS zijn van mening dat er geen ruimte is voor een glastuinbouwvestiging in Moerdijkse Hoek of de Grote Spiepolder van 250 ha netto. GS vinden dat voor de ruimtelijke uitwerking van het totale gebied Moerdijkse Hoek een integraal plan moet worden opgesteld met 150 ha glas. Voorts zal gestreefd moeten worden naar optimale synergie tussen het nieuwe duurzame bedrijventerrein en de te realiseren glastuinbouwvestiging. In Moerdijkse Hoek is immers gebruik van restwarmte en CO2 mogelijk.
GS hebben dit standpunt najaar 1999 aan het Rijk meegedeeld waarbij tevens is aangegeven dat conform de Beleidsnota Glastuinbouw 100 ha ruimte voor overloop uit het Westland kan worden benut.
Bij brief van 19 november 1999 heeft de Minister van VROM mede namens de Minister van LNV aan het College van GS gevraagd bij Moerdijk in het kader van de MER uit te gaan van 250 hectare netto glas mede ten behoeve van herstructurering van glastuinbouw uit het Westland. Het College heeft

aangegeven deze vraag onder voorwaarden te willen onderzoeken. In het kader van de MER zijn vijf alternatieven onderzocht te weten: Moerdijkse Hoek in de optie van 150 ha en 250 ha, Grote Spiepolder ook in de opties van 150 ha en 250 ha en de afronding van het glastuinbouwgebied Steenbergen. In de MER-rapportage worden in een globale quickscan meerdere locaties onder de loep genomen, maar uiteindelijk worden de vijf meest geschikte opties nader uitgewerkt. Najaar 2000 is het concepteindrapport MER gepresenteerd. Van de onderzochte opties voor een projectlocatie komt Moerdijkse Hoek het meest gunstig naar voren. Gezien de ligging nabij het (toekomstig) bedrijventerrein Moerdijk zijn voor deze locatie ruime mogelijkheden voor het gebruik van industriële restwarmte en CO2 aanwezig. Daarnaast is sprake van voordelen m.b.t. ruimtelijke inrichting, milieu en ecologie. Het MER-rapport is echter nooit door GS vastgesteld.

4) Bestuurlijk Afsprakenkader herstructurering glastuinbouw
Het Rijk (LNV) heeft in januari 2000 een landelijk bestuurlijk afsprakenkader herstructurering glastuinbouw gesloten met de glastuinbouwsector (LTO-Nederland). Kern hiervan was om ruimte te vinden voor overloop vanuit het Westland in 10 projectlocaties. Moerdijkse Hoek is hierbij als projectlocatie aangegeven. Op basis van dit afsprakenkader is door de Ministeries van LNV en VROM in februari 2001 aan GS verzocht de mogelijkheden te onderzoeken om ca. 100 ha extra glas op Moerdijk te realiseren voor overloop vanuit het Westland. GS hebben dit verzoek ingewilligd en besloten een onderzoek uit te voeren naar mogelijkheden van intensief ruimtegebruik door combinatie van bedrijvigheid en glastuinbouw. Een maximale omvang van 250 ha netto glas was bij deze modelstudie streefopgave.

5) Modelstudie glastuinbouw en bedrijvigheid (najaar 2001)
Uit deze studie blijkt dat er diverse mogelijkheden zijn voor intensivering waarbij een aanzienlijke ruimtewinst geboekt kan worden. Door een combinatie van enkele modellen is een voldoende theoretische ruimtewinst te behalen om 100 hectare extra netto glas te plaatsen. Hierbij kan ook de veel gebruikte verhouding 2:1 (bruto plangebied: netto glas) veranderen. Vooral door schakelen en stapeling van glas op logistieke bedrijven kan winst behaald worden. GS laten de Minister van VROM op 23 oktober 2001 weten dat de modelstudie duidelijk maakt dat het in beginsel mogelijk is om door middel van intensiever en slimmer ruimtegebruik- zoals aangegeven in het onderzoek- extra netto ruimte voor glastuinbouw te creëren. Met deze extra netto ruimte kan de provincie gedeeltelijk, of wellicht geheel, tegemoet komen aan de doelstelling van het Rijk, te weten een streefgrootte van 200 à 250 hectare netto glas op Moerdijkse Hoek. De mogelijkheden voor optimalisatie van het ruimtebeslag zal van veel factoren afhangen. Hierbij worden genoemd; wijze van organisatie van de ontwikkeling van het bedrijventerrein, een strakke regiefunctie bij de

gronduitgifte, een koppeling van CO2- en restwarmtevoorziening en de financiële en commerciële haalbaarheid.

6) Streekplan Brabant in Balans (2002)
De doelstellingen uit de Beleidsnota Glastuinbouw zijn opgenomen in het Streekplan. Op plankaart 1 (ruimtelijke hoofdstructuur) zijn de concentratiegebieden voor glastuinbouw globaal en indicatief aangegeven. De locatie Moerdijkse Hoek is als glastuinbouw projectvestigingslocatie Moerdijkse opgenomen. De provincie Noord-Brabant wilde op de locatie Moerdijkse Hoek een bruto 600 hectare groot bedrijventerrein ontwikkelen, in combinatie met glastuinbouw. Inzet is het realiseren van een vernieuwend duurzaam bedrijventerrein.
In de startnotitie MER (eind 2002) is, mede op basis van de modelstudie glastuinbouw en bedrijvigheid, opgenomen dat ruimte gereserveerd zal worden voor minimaal 150 ha netto glas en maximaal 250 ha netto glas.
De Commissie MER heeft in haar advies (voorjaar 2003) op de startnotitie MER aangegeven dat tijdens locatiebezoek en uit de inspraak is geconstateerd dat de vestiging van glastuinbouw in Moerdijkse Hoek niet vanzelfsprekend is en ook andere locaties wellicht reële opties zijn.
De gemeente Moerdijk heeft in deze periode op vele plaatsen herhaaldelijk aangegeven tegenstander te zijn van ontwikkeling van het nieuwe bedrijventerrein én glastuinbouw op Moerdijkse Hoek.
De haalbaarheid van glastuinbouw bij Moerdijkse Hoek werd binnen de provincie door deze ontwikkelingen steeds sterker in twijfel getrokken.

7) Bestuursakkoord 2003-2007
In het bestuursakkoord 2003-2007 hebben GS voorjaar 2003 opgenomen dat "glastuinbouw op Moerdijkse Hoek kan vervallen onder de voorwaarde dat in West-Brabant in de streekplanuitwerkingen andere locaties worden aangewezen. Deze locatie(s) zijn in principe bedoeld voor de Brabantse glastuinders."
Op basis van deze passage heeft GS in de Integrale visie Moerdijkse Hoek vestiging van glastuinbouw niet langer opgenomen.

8) Streekplan Uitwerkingsplannen
De mogelijkheden voor ontwikkeling van glastuinbouw binnen de concentratiegebieden (vestiging- en doorgroei) is in de Streekplanuitwerkingen in de loop van 2003 in kaart gebracht. Eind 2003 is geconstateerd dat binnen de Uitwerkingsplannen voor de Stedelijke Regio Breda-Tilburg onvoldoende ontwikkelingsruimte voor glastuinbouw als alternatief voor Moerdijkse Hoek gerealiseerd kon worden.
Hieruit is de conclusie getrokken dat in West-Brabant behoefte blijft bestaan aan een projectvestiging glastuinbouw als alternatief voor Moerdijkse Hoek.

8) Revitaliseringsplannen Noord-Brabant (2004)
Op 1 april 2002 is de Reconstructiewet concentratiegebieden inwerking getreden. Ingevolge deze wet zijn er voor de aangewezen concentratiegebieden (Midden en Oost Brabant) reconstructieplannen opgesteld. In Brabant is er daarnaast voor gekozen om ook voor de delen van Brabant die buiten de wet vallen een revitaliseringsplan op te stellen; daar zijn zogenaamde gebiedsplannen opgesteld. Achterliggende gedachte hierbij is dat het hele buitengebied van Brabant aan een opknapbeurt toe is; ook die delen van Brabant die buiten de reconstructie vallen. Bovendien beperken de veranderingen in de landbouwsector zich niet alleen tot de intensieve veehouderijen; ook de andere landbouwsectoren (rundvee, akkerbouw en (glas)tuinbouw) zijn aan veranderingen onderhevig. Hieruit volgt dat voornoemde plannen ook beleid bevatten voor de ontwikkeling van glastuinbouw in Noord-Brabant. De gebieds- en reconstructieplannen zijn hierbij afgestemd op de besluitvorming die eerder in het kader van de uitwerkingsplannen heeft plaatsgehad. In het gebiedsplan Brabantse Delta is aangegeven dat een eventuele projectlocatie glastuinbouw Dinteloord onderwerp van nadere studie is.

9) Nota Ruimte (2004)
In het kader van het opstellen van de Nota Ruimte is tijdens het Landsdeligoverleg Zuid met de Minister van VROM en de DG van LNV gesproken over de glastuinbouwlocatie Moerdijkse Hoek.
GS hebben in dit overleg aangegeven nog steeds een projectlocatie van 200-250 ha te willen ontwikkelen. Moerdijkse Hoek kan hiervoor echter niet in aanmerking komen op basis van het bestuursakkoord. Aangegeven is dat naar een alternatieve locatie wordt gezocht. Daarom is verzocht Moerdijkse Hoek niet als projectlocatie glastuinbouw in de nota Ruimte op te nemen.
Vanuit het Ministerie van LNV is aangegeven dat onderzoek naar alternatieve locaties mogelijk is, maar vooralsnog wordt vastgehouden aan de locatie Moerdijkse Hoek.
Door de Minister van VROM is geconcludeerd dat er ruimte is om een alternatieve locatie te bekijken. Afgesproken is dat de provincie het initiatief neemt om over een alternatieve locatie te spreken met VROM en LNV wanneer er voldoende duidelijkheid is.

10) Beleidsbrief "Nadere uitwerking ruimtelijk beleid glastuinbouw"(13 september 2005)
Deze brief aan de Tweede Kamer over de glastuinbouw is in belangrijke mate gebaseerd op het evaluatie-onderzoek 'ruimtelijk beleid glastuinbouw' dat dit voorjaar in opdracht van LNV en VROM is uitgevoerd. De brief geeft ook de reactie op het advies 'Plankgas voor het glas?' van de Raad voor het Landelijk Gebied. In het RLG advies wordt met name de Zuid-West as (Zuid-Holland, West-Brabant, Zeeland) aangeduid als kansrijk gebied voor de verdere

ontwikkeling van glastuinbouw. Bundeling van glastuinbouw en tegengaan van verspreid glas blijven uitgangspunten voor het Rijk. Om die reden handhaaft het Rijk het beleid van de in de Nota Ruimte genoemde LOG's. De evaluatie geeft ook aan dat er voor de locaties Luttelgeest en Moerdijkse Hoek regionaal geen draagvlak is. Het Rijk zal geen actie ondernemen richting de betrokken provincies en gemeenten om daarin verandering aan te brengen. Het Rijk zal met de provincie Noord-Brabant overleggen op welke wijze tegemoet gekomen kan worden aan de afspraak dat het Rijk in beginsel open staat voor een gelijkwaardig alternatief voor Moerdijkse Hoek, zoals gemaakt tijdens bestuurlijk overleg over de Nota Ruimte.

11) Tussentijdse evaluatie Beleidsnota Glastuinbouw (2005)
In 2005 wordt een tussentijdse evaluatie van de Beleidsnota Glastuinbouw uitgevoerd. Aanleiding hiervoor is enerzijds het moeizaam tot ontwikkeling komen van de concentratiegebieden voor glastuinbouw en anderzijds de versnelde schaalvergroting die zich de afgelopen jaren binnen de glastuinbouwsector heeft voorgedaan. De eerste resultaten van de evaluatie laten zien dat er ook bij Brabantse tuinders een groeiende behoefte is naar locaties om grootschalige glastuinbouwbedrijven te kunnen ontwikkelen.

2.2. Analyse Behoefte

Behoefte binnen Brabant
In de Beleidsnota Glastuinbouw werd uitgegaan van ruimte voor groei van het glastuinbouwareaal in Brabant met 500 ha. Hiervan is circa 100 ha bestemd voor overloop vanuit het Westland. De projectlocatie Moerdijkse Hoek zou in eerste instantie een omvang van 150 ha netto glas moeten beslaan. Het merendeel hiervan zou bestemd zijn voor Brabantse tuinders en een kleiner deel voor Westlanders. Door het wegvallen van de locatie Moerdijkse Hoek en het ontbreken van alternatieve ruimte binnen de Uitwerkingsplannen is een alternatieve locatie dringend gewenst. De sterke schaalvergroting die binnen de sector gaande is heeft nog meer dan in 1999 een grote ruimtebehoefte bij Brabantse glastuinders tot gevolg. De in 1999 geplande 150 ha is zonder meer noodzakelijk en wellicht zelfs te weinig om aan de kwalitatieve (= grote percelen) en kwantitatieve ruimtevraag voor Brabantse tuinders te voldoen.

Landelijke behoefte
Het Rijk heeft aan Noord-Brabant verzocht de mogelijkheden te bekijken om een projectlocatie van 250 ha te ontwikkelen om 100 ha extra overloop uit het Westland mogelijk te maken. In het GS-bestuursakkoord 2003-2007 is prioriteit gegeven aan het bieden van ruimte voor Brabantse tuinders. Het Rijk zal de provincie echter houden aan eerdere toezeggingen om substantiële

ruimte voor overloop vanuit het Westland te bieden. Naar verwachting zal over de hele provincie hiervoor ca. 150 ha gereserveerd moeten worden. Inmiddels is hiervan al een gedeelte ingevuld. Voor de projectlocatie zal waarschijnlijk circa 100 ha voor overloop moeten dienen. Het Rijk zal vasthouden aan een locatie van minimaal 250 ha netto glas.

Conclusie
Uitgaande van de beraamde behoefte uit het Streekplan 2002, de reeds in gang gezette schaalvergroting binnen de glastuinbouwsector, de beperktere mogelijkheden voor ontwikkeling van glastuinbouw op de in het Streekplan aangeduide vestigingsgebieden glastuinbouw, zoals opgenomen in de uitwerkings- en revitaliseringsplannen alsmede de taakstelling die er vanuit het Rijk is opgenomen voor de opvang vanuit het Westland, is het aannemelijk dat er een behoefte bestaat aan de ontwikkeling van een projectlocatie glastuinbouw van circa 250 hectare glas (netto).

In het kader van de opstelling van onderhavig milieurapport is het noodzakelijk dat de gegevens worden geactualiseerd en nader worden onderbouwd.

2.3. Criteria zoekgebieden

Concentratie van glastuinbouw (bundelingsprincipe)
Het Streekplan 2002 gaat uit van het zoveel als mogelijk concentreren van glastuinbouw binnen de daartoe in het Streekplan aangewezen vestigings- en doorgroeigebieden. Het streven is er op gericht dat in 2012 driekwart van de oppervlakte glas van glastuinbouwbedrijven in Noord-Brabant zich in de vestigings- en de doorgroeigebieden bevindt.
Bundeling van glastuinbouwbedrijven biedt mogelijkheden voor synergie op o.a. het gebied van energie, logistiek, arbeid, water en landschappelijke inpassing. Door concentratie wordt verspreide verglazing in het buitengebied tegen gegaan en wordt de milieudruk op andere delen van het landelijke gebied verminderd.

Voorgaand beleid is recent bevestigd door de beleidsbrief "Nadere uitwerking ruimtelijk beleid glastuinbouw" van 13 september jl. Hierin is het volgende opgenomen:

" Bundeling blijft uitgangspunt voor de ruimtelijke ontwikkeling van glastuinbouw.
Het evaluatierapport van NovioConsult Van Spaendonck geeft antwoord op de evaluatievragen voor de LOG's die in de Nota Ruimte aangegeven staan. De LOG's blijken nog weinig te hebben bijgedragen aan het accommoderen van verplaatste bedrijven uit oude glastuinbouwgebieden; pas recent komen

verplaatsingen op gang.
Ze leveren wel een bijdrage aan herstructurering in de regio; de meeste in de LOG's gevestigde bedrijven zijn afkomstig uit de betreffende regio. Daarnaast geeft dit rapport veel inzicht in wat er speelt rondom de bestuurlijk-planologische processen om glastuinbouwlocaties tot ontwikkeling te brengen. *Op deze en soortgelijke aspecten van de evaluatie en welke consequenties het* Rijk naar aanleiding daarvan trekt kom ik terug onder 'Continuïteit'.
Ik constateer een breed draagvlak in de maatschappij voor de visie dat (economische, ecologische en sociale) duurzame ontwikkeling vraagt om bundeling van de glastuinbouw in landbouwontwikkelingsgebieden; zowel bij regionale overheden als bij de sector en bij maatschappelijke organisaties. De evaluatie geeft aan dat provincies het bundelingbeleid als uitgangspunt nemen voor het ruimtelijk glastuinbouwbeleid. Beleid voor het afremmen van de verspreide ontwikkeling van glastuinbouw en het schrappen van bestemd (papieren) glas, dat zich buiten de landbouwontwikkelingsgebieden of greenports bevindt, komt echter nog maar matig van de grond. Hierbij speelt de vrees voor planschadeclaims een rol.
Om dit proces een nadere stimulans te geven zet het Rijk twee acties in gang, welke ik nader zal toelichten onder 'Perspectief van bedrijven buiten landbouwontwikkelingsgebieden en greenports' en 'Impuls voor het herbestemmen van papieren glas'. Doel ervan is provincies te ondersteunen bij het maken van heldere keuzes over waar wel en waar geen glastuinbouw(ontwikkeling) gewenst is; en hen te helpen om samen met gemeenten verspreide glasontwikkeling tegen te gaan." ***Einde citaat.***

Wanneer speelt de behoefte (planhorizon)?
De Beleidsnota Glastuinbouw beslaat de periode van 1999 tot 2010. Omdat deze periode inmiddels halfweg is en gezien de te verwachten langdurige planologische procedures voor de ontwikkeling van een projectlocatie is het reëel een planperiode van 2005-2010 te kiezen. Wellicht zal vanwege de sterke schaalvergroting de ruimtebehoefte nog enigszins naar boven bijgesteld moeten worden. Voor een projectlocatie van 300 ha netto glas zal waarschijnlijk ook voldoende belangstelling bestaan.

Welke eisen worden aan locaties gesteld?
In de Beleidsnota Glastuinbouw en het Streekplan is er nadrukkelijk voor gekozen om de glastuinbouwsector ruimte voor duurzame ontwikkeling te bieden. Duurzaamheid betekent in dit verband een zuinig omgaan met ruimte, een inrichting die bijdraagt aan milieudoelstellingen en aandacht voor beeldkwaliteit. Waar mogelijk zal milieuvoordeel nagestreefd moeten worden en zullen effecten op de omgeving zoveel mogelijk moeten worden beperkt.
Bij de projectlocatie Moerdijkse Hoek was nadrukkelijk de koppeling met restwarmte en CO2 in beeld. Voor alternatieve locaties zal moeten worden nagegaan of er op dit vlak mogelijkheden zijn.

Daarnaast zal nagegaan moeten worden of synergie mogelijk is m.b.t. waterhuishouding, logistiek en verkeer, arbeid, landschappelijke inpassing etc.

Waarom alleen West-Brabantse zoekgebieden?
Zoals in hoofdstuk 1.2 reeds is aangegeven, is er bij de ontwikkeling van projectvestigingslocaties gekozen voor een gespreide ontwikkeling in Noord-Brabant. In het Streekplan waren daartoe twee projectvestigingslocaties aangewezen; één in zuidoost Brabant (Deurne) en één in West-Brabant (Moerdijk).
Gelet op het wegvallen van de projectvestigingslocatie Moerdijk, de opvangtaak die de projectlocatie dient te vervullen voor de overloop uit het Westland, de vanuit het rijks ingezette beleidslijn voor een verdere ontwikkeling van de Zuid-West as alsmede de fysieke ruimtelijke mogelijkheden die er binnen West-Brabant bestaan voor de ontwikkeling van een grootschalige projectlocatie Glastuinbouw, is er voor gekozen het zoekgebied tot West-Brabant te beperken.

3. Mogelijke locaties

3.1. Eerste selectie van mogelijke alternatieven

Gelet op het streven naar een gebundelde ontwikkeling van glas alsmede het streven naar duurzaamheid zijn er bij het benoemen van mogelijk alternatieve locaties de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Uitgaande van de voorlopig ingeschatte behoefte moet er fysiek ruimte zijn voor de ontwikkeling van circa 250 hectare netto glas; dit komt overeen met een bruto omvang van circa 400-500 hectare.
- Vanuit het streven naar duurzaamheid is gezocht naar mogelijke locaties waarbij gebruik gemaakt kan worden van synergiemogelijkheden met omliggende functies zoals onder andere het benutten van restwarmte en CO_2 en/of een clustering met innovatieve bedrijvigheid.
- Een grootschalige inrichting en verkaveling van het gebied is gelet op de verwachte omvang van de toekomstige bedrijven wenselijk.
- De aanwezigheid van, respectievelijk de mogelijkheid tot, een goede aansluiting op hoofdinfrastructuur.

Bij het zoeken naar realistische en haalbare alternatieven voor de ontwikkeling van een projectvestigingslocatie glastuinbouw is voorts aansluiting gezocht bij bestaande beleidsdocumenten (zie paragraaf 2.1) en rapportages.
In het concept-MER Projectvestiging Glastuinbouw West-Brabant (21 september 2000) zijn een aantal locaties uit de het streekplan 1992 vergeleken met twee nieuwe locaties bij Moerdijk (Moerdijksehoek en Groote

Spiepolder) en één locatie bij Steenbergen (Westland). Alledrie de locaties werden in het MER positief beoordeeld.

Inmiddels is gebleken dat glastuinbouw op de locatie Moerdijksehoek vanwege gewijzigde beleidsinzichten niet meer wenselijk is. Hierbij heeft onder andere een rol gespeeld dat er twijfels bestonden over de combinatie van grootschalige (zware) bedrijvigheid met glastuinbouw op een bedrijventerrein omdat dit vanuit een oogpunt van veiligheid mogelijk grote beperkingen kan opleggen aan de inrichting van het terrein. Het MER-rapport is gelet hierop niet afgerond. De Groote Spiepolder en het Steenbergse Westland zijn in principe nog steeds kansrijk.

Naast deze locaties is een initiatief ontstaan (Suikerunie/TOM) voor de ontwikkeling van glastuinbouw in de Prinslandse Polder bij Dinteloord. Op deze locatie kan synergie ontstaan met een nog te ontwikkelen agro-industrieel complex rond de suikerfabriek.
Ruimtelijk gezien kan deze synergie ook worden bereikt met een noordelijke variant op dit initiatief in de polders ten zuiden van Fijnaart en Heijningen. Deze locatie wordt echter niet genoemd in de plannen van Suikerunie/TOM.

Conclusie is dat de volgende locatie mogelijk kansrijke alternatieven vormen voor vestiging van glastuinbouw:

- Groote Spiepolder (Moerdijk)
- Brabants Westland (Steenbergen)
- Prinslandse Polder (Steenbergen/Dinteloord
- Fijnaart/Heijningen (Moerdijk)

3.2. Beschrijving alternatieven

In deze paragraaf wordt globaal de ligging en omvang van de locaties beschreven. De informatie is afkomstig uit het MER Projectvestiging Glastuinbouw en de plannen van Suikerunie en TOM voor de Prinslandse Polder. *In het Mer zijn de locaties beoordeeld ten aanzien van harde* belemmeringen (ruimteclaims van andere functies), mogelijkheden voor synergie en beperkende criteria (milieueffecten). De informatie is indicatief en zal in de locatiestudie worden geactualiseerd en nader worden uitgewerkt

3.2.1. Spiepolder

De Spiepolder ligt ten Oosten van Zevenbergen. De omvang van de locatie is circa 150 tot 250 hectare. De locatie kent geen harde belemmeringen. De mogelijkheden voor synergie in de vorm van agroclusters zijn gunstig. Met

uitzondering van waterhuishoudkundige aspecten zijn er geen beperkende criteria.

3.2.2. Brabants Westland

De locatie Westland ligt ten zuidwesten van Steenbergen. De omvang is circa 150 hectare. De locatie kent geen harde belemmeringen. De mogelijkheden voor synergie in de vorm van agroclusters scoren neutraal. De locatie kent geen duidelijke beperkende criteria. Aandachtspunt zijn waterhuishoudkundige aspecten en cultuurhistorische waarden.

3.2.3. Prinslandse Polder

De locatie Prinslandse Polder ligt ten zuidoosten van Dinteloord. Er heeft nog geen beoordeling plaatsgevonden van belemmeringen, synergie en beperkende criteria. Het plan van Suikerunie en TOM, om in combinatie met een agro-industrieel complex een projectvestigingsgebied glastuinbouw te realiseren, biedt vooralsnog voldoende perspectieven voor een gunstige beoordeling. Het initiatief heeft een basis in een gemeentelijke visie voor het gebied rond Dinteloord.

3.2.4. Fijnaart/Heijningen

De locatie Fijnaart/Heijningen betreft het poldergebied ten noorden van de Dintel tussen Fijnaart en Heijningen. De beschikbare omvang is niet begrensd. De locatie kent geen basis in plannen of besluiten. Het is echter ruimtelijk gezien een alternatief dat mogelijk evenveel mogelijkheden biedt als de locatie Prinslandse Polder. Vanwege deze reden is een beoordeling in het kader van zorgvuldige besluitvorming gewenst en wordt de locatie in de studie meegenomen.

4. Huidige situatie en autonome ontwikkeling

Er wordt een omschrijving gevraagd van ontwikkelingen in kansen en (ruimtelijke) belemmeringen binnen de genoemde alternatieven. Voornaamste vragen zijn:

- Liggen er andere ruimteclaims op de aangedragen locaties? Blijft er fysiek ruimte beschikbaar voor glastuinbouw of wordt uitbreiding beperkt door andere ruimtevragende functies (zoals woningbouw, bedrijventerreinen, infrastructuur, waterberging)?
- Zijn eventuele andere ruimteclaims (op dan wel in de directe omgeving van de locaties) conflicterend of verenigbaar? Blijft er voldoende

'milieugebruiksruimte' beschikbaar om duurzaam en efficiënt te blijven produceren?

5. Beoordeling ruimtevraag

Door confrontatie van de geactualiseerde ruimte*vraag* en het *aanbod* van ruimte volgens de autonome ontwikkeling wordt de vraag beantwoord of de alternatieven nu en in de toekomst voldoende ruimte bieden voor invulling van de Brabantse en Landelijke behoefte. Alternatieven die niet aan de ruimtevraag kunnen voldoen zijn niet langer kansrijk te noemen.

6. Beoordeling Vogel- en Habitatrichtlijn

Binnen de studie is het relevant om na te gaan of de alternatieven significante gevolgen hebben voor een gebied dat is aangewezen in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn. De beoordeling bevat op het abstractieniveau van deze studie in ieder geval de volgende elementen:

- Worden er knelpunten verwacht?
- Hoe kunnen knelpunten in latere fasen worden voorkomen of hoe kunnen eventuele gevolgen worden beperkt (alternatieven, mitigerende maatregelen)

Bij de uitvoering van de studie moet blijken of het mogelijk is om in deze planfase al tot een passende beoordeling (conform de VHR) kan worden gekomen. Als een passende beoordeling nog niet mogelijk is moet worden aangegeven wanneer en hoe deze in vervolgstappen kan worden gerealiseerd.

7. Beoordeling Besluit Luchtkwaliteit

De beoordeling ten aanzien van het besluit luchtkwaliteit geeft antwoord op de volgende vragen:

- Worden er knelpunten verwacht?
- Hoe kunnen knelpunten in latere fasen worden voorkomen of hoe kunnen eventuele gevolgen worden beperkt (alternatieven, mitigerende maatregelen)

Uit de beoordeling zal blijken of luchtkwaliteit een harde belemmering vormt voor de ontwikkeling van glastuinbouw op de locaties.

- CONCEPT -

8. Globale (milieu)effecten

8.1. Algemeen

Voor de alternatieven die op basis van de beoordeling ten aanzien van ruimte , lucht en VHR-gebieden geen harde beperkingen kennen worden de globale milieugevolgen in beeld gebracht.

De verwachte milieueffecten van de alternatieven worden op globaal niveau beschreven. Op het niveau van locatiekeuze voor veel aspecten worden volstaan met een kwalitatieve of semi-kwantitatieve benadering. Alleen mogelijke aanzienlijke gevolgen worden beschreven (dus geen details en subtiliteiten)

Relevante overwegingen zijn:

- Zijn gevolgen negatief of positief?
- Op welke termijn spelen de gevolgen?
- Zijn de gevolgen tijdelijk of blijvend?
- Kunnen de gevolgen worden beperkt of voorkomen?

8.2. Aspecten

De te beoordelen aspecten worden gedefinieerd na consultatie van de betrokken partijen. Vooralsnog zullen de volgende onderwerpen aan bod komen:

- Bodem en water
- Biodiversiteit
- Landschap en cultuurhistorie
- Leefomgeving (lucht, geluid, externe veiligheid, licht)
- Bereikbaarheid en regionale economie (o.a. A4)
- Cumulatieve effecten (relatienetwerk in beeld)

8.3. Toetsingskader

Het toetsingskader wordt nader ingevuld na consultatie van de betrokken partijen. Uitgangspunt is de wijze van beoordeling zoals die in het MER Projectvestiging Glastuinbouw West-Brabant (2000) heeft plaatsgevonden.

9. Kansen voor duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit

Provinciale staten van Noord-Brabant noemt duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit als twee belangrijke uitgangspunten voor de implementatie van haar beleid. Dit betekent dat ook op het niveau van locatiekeuze een verkenning van kansen en beperkingen op dit vlak gewenst is. De voornaamste voorliggende vragen zijn:

- In hoeverre zijn er mogelijkheden voor synergie in de vorm van agroclusters?
- Waar liggen verdere kansen in de relaties tussen het economisch, het ecologisch en het sociaal cultureel kapitaal.
- Welke mogelijkheden biedt de locatie voor invulling van de ruimtelijke kwaliteit?
- Welke mogelijkheden zijn aanwezig, respectievelijk (kunnen) worden ontwikkeld, vanuit het streven naar een duurzaam ingericht vestigingsgebied glastuinbouw?
- Waterberging is een zeer belangrijk thema in West-Brabant. Zijn er mogelijkheden, en zo ja welke, om glastuinbouw te combineren met waterberging (meervoudig ruimtegebruik)?

Bij de uitwerking van de vragen vormen de modellen van TELOS (duurzaamheid) en Habiforum (ruimtelijke kwaliteit) een leidraad.

10. Handreiking voor verdere planvorming

Het is van groot belang dat de informatiestroom tussen de verschillende schaalniveau's van planvorming gewaarborgd wordt. In de studie wordt expliciet en concreet in de vorm van een *ontwerpopgave* aangegeven op welke wijze de bevindingen uit de locatiestudie moeten worden meergenomen in de verdere planvorming.

11. Evaluatie

In een evaluatieprogramma wordt aangegeven hoe wordt nagegaan of de genoemde ontwerpopgave in verdere planvorming wordt meegenomen. Daarnaast wordt de essentiële informatie uit de locatiestudie getoetst aan de resultaten van vervolgfasen.